

Osnovna škola Čista Velika, Čista Velika

Nastavni predmet: Likovna kultura

Učiteljica: Manuela Srdarev

ELEMENTI I KRITERIJI PRAĆENJA I OCJENJIVANJA UČENIKA

LIKOVNA KULTURA, V.-VIII. RAZREDA

Opisno praćenje:

Upisuje se u lijevu rubriku u imeniku i riječima opisuje rad učenika/ce u I. i II. obrazovnom razdoblju

Ocjenjivanje likovnog rada učenika prema područjima izražavanja u predmetnom kurikulumu Likovne kulture

- Izražavanje crtežom
- Kolorističko i tonsko izražavanje
- Trodimenzionalno oblikovanje
- Grafičko izražavanje
- Razumijevanje i vrednovanje osnovnih odnosa u umjetničkom djelu

Elementi vrednovanja opisnog praćenja:

- znanja i sposobnosti učenika,
- interes i motivacija za nastavni predmet,
- odnos prema radu, učenicima i učitelju
- njegovanje i odnos prema hrvatskoj/europskoj kulturno-povijesnoj i prirodnoj baštini

Učeničkova postignuća mogu se vrednovati opisno i brojčano, pri čemu je važno da kriteriji budu jasno određeni i učenicima poznati (koja i kakva znanja, vještine i ponašanja se od njega očekuju). Ocjene iz pojedinih komponenata za učenika imaju veću informativnu vrijednost od zajedničke globalne ocjene jer mu ukazuju na one djelatnosti kojima ne posvećuje dovoljno pažnje. Pored toga, ako učenik ne zadovoljava na jednom području, postoji mogućnost kompenzacije na drugom, što djeluje motivacijski i ne obeshrabruje učenika za daljnji rad.

Svaka od komponenti trebala bi na jednak način opteretiti konačnu ocjenu, tj. da na jednak način sudjeluje u definiranju (određivanju) konačne, zaključne ocjene (pod uvjetom da ocjena po svakoj komponenti bude otprilike podjednako). Kod kvalitativnog, opisnog ocjenjivanja razinu uspješnosti/postignuća učenika u stjecanju znanja i vještina obično izražavamo opisnim kategorijama: nije uspješno/usvojeno, manjim dijelom, djelomično, većim dijelom i potpuno uspješno/usvojeno, a na području usvajanja vrijednosti učestalošću pojavljivanja ili nepojavljivanja određenih ponašanja /izražavanje samopoštovanja i poštovanja prema drugima, spremnost za suradnju, mogućnost utvrđivanja objektivnih kriterija procjene, marljivost i samodisciplina, pažljivo praćenje nastave, uviđanje važnosti učenja, osjetljivost na socijalne probleme, brine se o urednosti rada, radnog mjesta te prihvaćanje različitosti: nikad, rijetko, ponekad, često, uvijek.

U tom smislu može se procjenjivati ostvarenje postavljenih ciljeva učenja za pojedinog učenika, tj. ostvarenih ishoda učenja unutar razine/razina.

Sukladno likovnim područjima ocjenjuju se:

- a) Crtež
- b) Slika
- c) Trodimenzionalni likovni rad
- d) Grafički otisak
- e) Razumijevanje i vrednovanje osnovnih likovnih odnosa u umjetničkom djelu koje učenik/učenica pokažu usmenim putem ili u načinu organizacije procesa kreiranja likovnog uratka

Elementi ocjenjivanja i vrednovanja u nastavi likovne kulture uključuju:

1. stvaralaštvo (stvaralački proces)

– artikuliranje i razvijanje ideje, stvaranje udaljenih asocijacija, sposobnost improvizacije, primjena etapa kreativnoga procesa, refleksija i samorefleksija; vizualno i pisano bilježenje procesa

2. produktivnost (likovni/vizualni izraz: realizacija ideje u formi, u materijalu i u mediju)

– uporaba likovnih pojmova, likovnih materijala, tehnika i/ili vizualnih medija, prikaza motiva i originalnosti (stvaranje udaljenih asocijacija i ideja te izbjegavanje šablonskih i stereotipnih prikaza), uložena truda, izražene ideje (prijenos ideje u formu), dovršenosti radova te estetska osjetljivost

2. kritičko mišljenje i kontekst (percepcija i rekonstrukcija cjeline: vlastiti rad i rad drugih učenika, umjetničko djelo, kontekst)

– analiza i vrednovanje likovnih/vizualnih radova prema kriterijima: uporaba likovnih pojmova, likovnih materijala, postupaka i/ili vizualnih medija, prikaz motiva i originalnost, uloženi trud, izražena ideja i dovršenost rada – analiza i vrednovanje procesa: odnos rezultata svake etape s cjelinom, refleksija i samorefleksija

– stvaranje različitih poveznica (analizom i praktičnom primjenom različitih iskustava i znanja) između umjetničkih djela, stvaralačkoga procesa, učenikova likovnoga/vizualnoga izraza i njihovih konteksta

– estetska osjetljivost (umjetnička djela, učenički radovi, okolina)

Učitelj daje opisnu procjenu određenih elemenata generičkih kompetencija: odgovornost, samostalnost i samoinicijativnost, komunikacija i suradnja:

– odgovoran pristup radu, motivacija, aktivno sudjelovanje u svim etapama učenja i poučavanja, uvažavanje mišljenja drugih, samoinicijativnost u radu

– stupanj suradničkoga učenja i komunikacije, tolerancija, uvažavanje i vrednovanje tuđega mišljenja, aktivnost u radu u skupini ili u radu u paru, doprinos radu skupine.

Elementi vrednovanja likovnih uradaka su:

- Riješenost likovnog problema (usvajanje ključnih likovnih pojmova: likovni i kompozicijski elementi te različite likovne tehnike; uočavanje, istraživanje, spoznaja i vrednovanje ključnih pojmova u neposrednoj okolini, likovno umjetničkim djelima i u korelaciji sa različitim sadržajima drugih nastavnih predmeta)
- Kreativnost likovnog rješenja (traženje više rješenja određenog likovnog problema, traženje likovnog rješenja koje je likovno drugačije u smislu originalnosti, kombiniranje što više likovnih i kompozicijskih elemenata, kombiniranje različitih likovnih tehnika, učenikov osobni likovni izraz)
- Likovna tehnika (primjena likovne tehnike u dječjem radu)
- Način organizacije stvaralačkog procesa (briga za kvalitetu rada, pripremljenost za rad, odnos prema radu, obrazlaganje stvaralačkog procesa i razumijevanje likovnog problema)

Ne vrednovati urednost, preciznost i tehničku izvedbu likovnog rada učenika! (pravila i norme tehničkog crtanja)

Stvaralačke sposobnosti razvijaju se kod učenika koji traže pokretačku snagu u nastavi i učenju, koji samostalno rješavaju problemske zadatke. Viša razina tih sposobnosti izražena je mogućnošću primjene usvojenih znanja, samoinicijativnošću u kreiranju novih ostvarenja i u sposobnosti organiziranja novih problemskih situacija i njihova rješavanja.

Ocjena je povratna informacija o vlastitim postignućima, uspjesima nakon uložene truda (ili neuspjesima kada je trud izostao). Učenički kolektiv mora dobiti poruku kako se trud isplati, a nerad ne.

Uvijek se nastoji nagraditi napredak onoga tko u rad ulaže više truda.

Zaključna ocjena iz nastavnog predmeta izraz je postignute razine učenikovih kompetencija u nastavnom predmetu i rezultat ukupnog procesa vrednovanja tijekom nastavne godine, a utemeljena je na učiteljevim bilješkama te ne treba biti aritmetička sredina svih ocjena po elementima vrednovanja.

Kako bismo se što više približili realnijoj, objektivnoj ocjeni potrebno je prikupiti što više podataka o znanju i sposobnostima učenika. Pored toga, redovitim praćenjem rada i napredovanja učenika te ocjenjivanjem motiviramo učenika na rad. Ocjenjivanju se mora pristupati s mnogo pažnje, ozbiljnosti, pedagoškog takta te razumijevanja

učenikovih poteškoća. Na taj način vrednovanje i ocjenjivanje ispunjava svoju svrhu za sve one kojima je najvažnije: za učenike, njihove roditelje i učitelje.

Ukoliko je zaboravljanje ili ne donošenje pribora učestalo o tome će se obavijestiti roditelji i razrednik. Redovito ispunjavanje svih zadanih obveza, kontinuiran samostalan, dodatan rad učenika, natjecanje učenika/LIK te korištenje raznih izvora znanja također će se bilježiti u rubriku bilježaka te mogu rezultirati odličnom zaključnom ocjenom.

Izabrani učenički radovi bit će izloženi u školi, muzejima i galerijama, gradskoj knjižnici te ostalim javnim mjestima ukoliko se ukaže prilika za izlaganjem rada učenika (uz roditeljsku suglasnost). Likovni radovi učenika čuvaju se u školi do kraja školske godine, a zatim se vraćaju učenicima i/ili ostaju u arhivi škole.

LIKOVNA KULTURA
KRITERIJI VREDNOVANJA I OCJENJIVANJA U NASTAVI LIKOVNE KULTURE

OCIJENA	KRITERIJI VREDNOVANJA I OCJENJIVANJA
odličan (5)	Sastavnice ocjenjivanja
Izražavanje crtežom	Učenik je odlično realizirao/riješio likovni problem na svom radu. Kompoziciju je realizirao na zanimljiv, složen i originalan način, odlično je smjestio na papir i prikazao je bogatu detaljima. Odlična estetska kvaliteta rada. Odličan način vladanja crtačkom tehnikom. Odlična likovna kvaliteta i izvedba rada u zadanoj crtačkoj tehnici. Iskoristio sve mogućnosti prikaza korištenja zadane tehnike.
Tonsko i kolorističko izražavanje	Učenik je odlično realizirao/riješio likovni zadatak u tonskom ili kolorističkom izražavanju. Kompoziciju je realizirao na zanimljiv, složen i originalan način, odlično je smjestio na papir i prikazao je bogatu detaljima. Odlična estetska kvaliteta rada. Odličan način vladanja slikarskom tehnikom. Odlična tehnička kvaliteta ili izvedba rada u zadanoj slikarskoj tehnici. Iskoristio sve mogućnosti prikaza korištenja zadane tehnike.
Trodimenzionalno oblikovanje	Učenik je odlično realizirao/riješio likovni zadatak u trodimenzionalnom oblikovanju. Prostornu kompoziciju je realizirao na zanimljiv, složen i originalan način. Odlična estetska kvaliteta rada. Odličan način vladanja kiparskim materijalom ili plastičkim materijalom. Odlična tehnička kvaliteta ili izvedba rada u zadanom kiparskom ili plastičkom materijalu. Iskoristio sve mogućnosti prikaza korištenja zadane kiparske tehnike (materijala).
Grafičko izražavanje	Učenik je odlično riješio likovni zadatak u grafičkom izražavanju (karton tisak, linorez, monotipija i dr.). Kompoziciju je realizirao na zanimljiv, složen i originalan način, odlično je smjestio na papir i prikazao je bogatu detaljima. Odlična estetska kvaliteta rada. Odličan način vladanja grafičkom tehnikom (karton tisak, linorez, monotipija). Odlična grafička kvaliteta ili izvedba rada u zadanoj grafičkoj tehnici. Iskoristio sve mogućnosti prikaza korištenja zadane grafičke tehnike.

Promatranje, analiza i vrednovanje umjetničkog dijela i učenikov odnos prema radu	Učenik je pokazuje inicijativu u radu, samostalan i aktivan u svim dijelovima sata. S lakoćom uočava i istražuje likovne probleme kako na reprodukcijama tako i na učeničkim radovima. Pronalazi osobna/originalna rješenja za realizaciju likovnog problema . Pronalazi poveznicu-korelaciju likovnih pojmova sa ključnim pojmovima iz drugih nastavnih predmeta. Dosljedan u radu. Ima pozitivan stav prema učenju i predmetu Pokazuje interes za nastavni predmet i za sva područja likovnog izražavanja. Odgovoran i savjestan u odnosu prema radu i drugima i u obvezama donošenja pribora. Tolerantan i pomaže drugima u radu ako je to potrebno. Poštuje školska pravila. Samokritičan i pravedan. Vlada svim likovnim tehnikama, uvijek zainteresiran, aktivan u radu, redovit u nošenju pribora i dovršavanju svih likovnih zadataka u za to predviđenom vremenskom roku.
---	---

OCIJENA	KRITERIJI VREDNOVANJA I OCJENJIVANJA
vrlo dobar (4)	Sastavnice ocjenjivanja
Izražavanje crtežom	Učenik je vrlo dobro realizirao/riješio likovni problem. Kompoziciju je realizirao vrlo dobro i na ne tako složen i zahtjevan način, vrlo dobro smjestio na papir i prikazao je jednostavniju u detaljima. Vrlo dobra estetska kvaliteta rada. Vrlo dobar način vladanja crtačkom tehnikom. Vrlo dobra crtačka kvaliteta ili izvedba rada u zadanoj crtačkoj tehnici. Iskoristio neke mogućnosti prikaza korištenja zadane crtačke tehnike.
Tonsko i kolorističko izražavanje	Učenik je vrlo dobro realizirao/riješio likovni zadatak u tonskom ili kolorističkom izražavanju. Kompoziciju je realizirao vrlo dobro i na ne tako složen i zahtjevan način, vrlo dobro je smjestio na papir i prikazao je jednostavniju u detaljima. Vrlo dobra estetska kvaliteta rada. Vrlo dobar način vladanja slikarskom tehnikom. Vrlo dobra slikarska kvaliteta ili izvedba rada u zadanoj slikarskoj tehnici. Iskoristio neke mogućnosti prikaza korištenja zadane slikarske tehnike.
Trodimenzionalno oblikovanje	Učenik je vrlo dobro realizirao/riješio likovni zadatak u trodimenzionalnom oblikovanju. Prostornu kompoziciju je realizirao vrlo dobro i na ne tako složen i zahtjevan način, jednostavniju u detaljima. Vrlo dobra estetska kvaliteta rada. Vrlo dobar način vladanja kiparskim materijalom ili plastičkim materijalom. Vrlo dobra prostorno-plastička kvaliteta ili izvedba rada u zadanom kiparskom materijalu. Iskoristio neke od mogućnosti prikaza korištenja zadane kiparske tehnike (materijala).
Grafičko izražavanje	Učenik je vrlo dobro realizirao/riješio likovni zadatak u grafičkom izražavanju(karton tisku, linorezu, monotipiji i dr.). Kompoziciju je realizirao vrlo dobro i na ne tako složen i zahtjevan način , vrlo dobro je smjestio na papir i prikazao je jednostavniju u detaljima. Vrlo dobra estetska kvaliteta rada. Vrlo dobar način vladanja grafičkom tehnikom (karton tisak, linorez, monotipija) Vrlo dobra grafička kvaliteta ili izvedba rada u zadanoj tehnici. Iskoristio neke od mogućnosti prikaza korištenja zadane grafičke tehnike.

Promatranje, analiza i vrednovanje umjetničkog dijela i učenikov odnos prema radu	Učenik je uglavnom samoinicijativan u radu. Uglavnom samostalan i aktivan u uvodnom dijelu sata, samoj realizaciji i u analizi i vrednovanju radova. Vrlo dobro istražuje i uočava zadane likovne probleme kako na reprodukcijama tako i na učeničkim radovima. Uglavnom pronalazi osobna/originalna rješenja za realizaciju likovnog problema u svom radu. Vrlo dobro povezuje likovne ključne pojmove sa ključnim pojmovima iz drugih nastavnih predmeta. Uglavnom dosljedan u radu. Ima pozitivan stav prema učenju i predmetu. Uglavnom pokazuje interes za nastavni predmet i za sva područja likovnog izražavanja. U većem dijelu odgovoran i savjestan u odnosu prema radu i drugima i u obvezama donošenja pribora. Tolerantan i pomaže drugima u radu ako je to potrebno. Poštuje školska pravila. Samokritičan i pravedan.
---	--

OCJENA	KRITERIJI VREDNOVANJA I OCJENJIVANJA
dobar (3)	Sastavnice ocjenjivanja
Izražavanje crtežom	Učenik je dobro realizirao/riješio likovni problem. Kompoziciju je realizirao djelomično dobro na najjednostavniji i najmanje zahtjevan način, djelomično dobro je smjestio na papir i prikazao je oskudnom i siromašnom detaljima. Djelomična / površna estetska kvaliteta rada. Djelomičan / površan način vladanja crtačkom tehnikom. Djelomična kvaliteta ili izvedba rada u zadanoj crtačkoj tehnici. Iskoristio samo jednu mogućnost prikaza korištenja zadane crtačke tehnike.
Tonsko i kolorističko izražavanje	Učenik je dobro realizirao/riješio likovni zadatak u tonskom ili kolorističkom izražavanju. Kompoziciju je realizirao djelomično dobro i na najjednostavniji i ne zahtjevan način, djelomično dobro je smjestio na papir i prikazao je oskudnom i siromašnom detaljima. Djelomična/površna estetska kvaliteta rada. Djelomičan/površan način vladanja slikarskom tehnikom. Djelomična kvaliteta ili izvedba rada u zadanoj slikarskoj tehnici Iskoristio jednu mogućnosti prikaza korištenja zadane slikarske tehnike.
Trodimenzionalno oblikovanje	Učenik je dobro realizirao/riješio likovni zadatak u trodimenzionalnom oblikovanju. Prostornu kompoziciju je realizirao djelomično dobro i na najjednostavniji i ne zahtjevan, nezanimljiv način, oskudna i siromašna detaljima. Djelomična / površna estetska kvaliteta rada. Djelomičan / površan način vladanja kiparskim materijalom ili plastičkim materijalom. Djelomična /površna kiparska kvaliteta ili izvedba rada u materijalu. Iskoristio jednu mogućnosti prikaza korištenja zadane kiparske tehnike (materijala).

Grafičko izražavanje	Učenik je djelomično dobro realizirao/ riješio likovni zadatak u grafičkom izražavanju(karton tisku, linorezu, monotipiji i dr.). Kompoziciju je realizirao na najjednostavniji i manje zahtijevan način , djelomično je dobro smjestio na papir uz prikaz oskudnih detalja. Djelomična/ površna estetska kvaliteta rada. Djelomičan/ površan način vladanja grafičkom tehnikom (karton tisak, linorez, monotipija i dr.). Djelomična/ površna grafička kvaliteta ili izvedba rada u zadanoj tehnici. Iskoristio jednu mogućnost prikaza korištenja zadane grafičke tehnike.
Promatranje, analiza i vrednovanje umjetničkog dijela i učenikov odnos prema radu	Učenika/učenicu treba poticati na rad. Učenik/učenica je samo na poticaj aktivan/aktivna u uvodnom dijelu sata/ realizaciji /analizi i vrednovanju radova. Teško i površno istražuje i uočava zadane likovne probleme kako na reprodukcijama tako i na učeničkim radovima. Teško pronalazi osobna/originalna rješenja za realizaciju likovnog problema u svom radu. Slabo povezuje i pronalazi poveznicu između likovnih ključnih pojmova i ključnih pojmova iz drugih nastavnih predmeta. Nije ustrajan u radu. Ima negativan ili promjenjiv stav prema učenju i predmetu. Pokazuje promjenjiv interes za nastavni predmet kao i za većinu područja likovnog izražavanja. Ponekad neodgovoran i površan u odnosu prema radu i drugima te prema obvezama donošenja pribora. Ponekad ne poštuje školska pravila.

OCJENA	KRITERIJI VREDNOVANJA I OCJENJIVANJA
Dovoljan (2)	Sastavnice ocjenjivanja
Izražavanje crtežom	Učenik je riješio minimum zadanog likovnog problema. Kompozicija iznimno neuspješna, ne snalazi se u rasporedu prostora, rijetko i slučajno prisutan traženi kompozicijski i likovni elemenati u radu. Crtačkom likovnom tehnikom vlada iznimno loše, te estetska kvaliteta rada izostaje. Crteži su jednostavni, bez detalja, često neuredni i nedovršeni. Likovni problem zanemaren, a motiv neprepoznatljiv. Učenik teško usvoja osnovne ključne pojmove. Potrebna pomoć.
Kolorističko i tonsko izražavanje	Učenik je zadovoljio minimum tonskog i kolorističkog izražavanja. Ne snalazi se u rasporedu prostora, rijetko i slučajno prisutan traženi ritam i kompozicijski odnos likovnih elemenata u radu. Likovnu tehniku učenik nije pravilno primijenio pa suradovi bez estetske kvalitete, neuredni, često nedovršeni. Bez interesa, uz stalni poticaj i opomene nastoji uraditi minimum likovnog zadataka. Učenik ne poznaje ključne pojmove. Potrebna pomoć.
Trodimenzionalno oblikovanje	Učenik neuspješno rješava likovne zadatke oblikovanja tijela u prostoru. Ne snalazi se u rasporedu prostora i mase, rijetko i slučajno prisutan odnos likovnih elemenata u radu. Likovnom tehnikom vlada iznimno loše, pa estetika rada izostaje . Radovi su jednostavni, bez detalja, često neuredni i nedovršeni. Likovni problem potpuno je zanemaren. Potrebna pomoć.

Grafičko izražavanje	Učenik neuspješan u rješavanju problema u području grafičkog izražavanja. Zadovoljava tek potrebni minimum. Ne snalazi se u rasporedu prostora. Rijetko i slučajno prisutan traženi ritam i kompozicijski odnos likovnih elemenata u radu. Likovnom tehnikom vlada iznimno loše, pa estetika rada izostaje. Radovi su jednostavni, bez detalja, često neuredni i nedovršeni. Potrebna pomoć.
Razumijevanje i vrednovanje osnovnih odnosa u umjetničkom djelu i učenikov odnos prema radu	Učenika treba stalno poticati na rad. Teško uočava zadane likovne probleme kako na reprodukcijama tako i na učeničkim radovima. Teško pronalazi osobna i originalna rješenja za realizaciju likovnog problema u svom radu. Slabo povezuje likovne ključne pojmove i ključne pojmove iz drugih nastavnih predmeta. Ne pokazuje interes prema nastavnom predmetu. Neprimjerenim ponašanjem ometa druge učenike u radu ili ometa izvođenje nastave. Učenik često ne donosi potreban pribor, ne predaje radove i ne izvršava zadatke. Često ne poštuje školska pravila. Ne pokazuje interes.

OCJENA	KRITERIJI VREDNOVANJA I OCJENJIVANJA
Nedovoljan (1)	Sastavnice ocjenjivanja
Izražavanje crtežom	Učenik nije zadovoljio potrebni minimum. Slabo ili ne vlada crtačkim tehnikama . Ne pokazuje interes niti uz dodatne motivacije učitelja i učenika. Nema pribor, a posuđeni ne želi koristiti. Ključne pojmove ne poznaje. Potrebna stalna pomoć u radu.
Kolorističko i tonsko izražavanje	Učenik ne vlada slikarskim tehnikama niti kompozicijom. Potrebna stalna pomoć u radu.
Trodimenzionalno oblikovanje	Učenik ne pokazuje potrebni minimum kod oblikovanja volumena u prostoru. Potrebna stalna pomoć u radu.
Grafičko izražavanje	Učenik ne pokazuje interes za potreban minimum pojmova u području grafičkog izražavanja. Potrebna stalna pomoć u radu.
Razumijevanje i vrednovanje	Neprimjerenim ponašanjem ometa druge učenike u radu ili ometa izvođenje nastave, odbija pratiti nastavu i raditi zadatke. Učenik ne imenuje i ne prepoznaje likovne pojmove, nepravilno upotrebljava tehnike te ne sudjeluje ili ometa vrednovanje. Ne donosi potreban pribor, a posuđeni ne želi koristiti. Često ne predaje radove,

osnovnih odnosa u umjetničkom djelu i učenikov odnos prema radu	uništava svoj ili tuđi rad te ne izvršava zadatke. Kontinuirano ne poštuje školska pravila. Ne pokazuje interes niti uz dodatne motivacije učitelja i učenika. Ključne pojmove ne poznaje.
---	--

VREDNOVANJE UČENIKA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Različite vrste teškoća zahtijevaju različite načine praćenja, provjeravanja, ispitivanja i ocjenjivanja. Opća pedagoška načela, odrednice i kriteriji vrednovanja učenika s teškoćama u čitanju i pisanju usmjereni su na ishode učenja i razvojne procese, a ne na sposobnosti odnosno teškoće uzrokovane poremećajem.

Elementi vrednovanja:

- a) Praćenje postavljenih zadataka
- b) Uvažavanje učenika i učitelja, praćenje pravila ponašanja na satu, donošenje pribora za rad
- c) Odnos prema radu

Učenik treba biti u mogućnosti shvatiti uputu, isplanirati vlastitu aktivnost sa svrhom postupanja prema uputi, prepoznati ono što nije razumjelo i potražiti pomoć učitelja ili vršnjaka te sudjelovati u radu u paru, maloj skupini i frontalnoj nastavi odnosno u radu učitelja s cijelim razredom. Pri tom procesu važnu ulogu ima razvoj komunikacijskih vještina i njihova primjena u učenju i vrednovanju.

Ako učenik ima osobnog pomagača, posebnu ćete pažnju posvetiti jasnom definiranju njegovih aktivnosti: čitanje zadataka, crtanje prema nalogu učenika, okretanje stranica, izrada praktičnog rada prema nalogu učenika, pisanje prema diktatu učenika, dodavanje pribora ili namještanje prilagođene/posebne opreme. („Posebne odgojno-obrazovne potrebe“, Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, 2007.)

U radu s učenicima s teškoćama u razvoju treba izbjegavati normativno ocjenjivanje kojim se uspjeh mjeri u usporedbi s drugim učenicima jer to nije pedagoški opravdano.